

A
református
nők lapja

Megjelenik negyedévente

Mária és Márta

m a g a z i n

XXII.
évfolyam,
2023 / 2

M e g s z á m l á l v a

Az ige mellett

Mégmértetettél és könnyűnek találtattál

(Visky István)

3. oldal**Jegyzet**

Nem kell az áldás (Bustya Sándor)

5. oldal**Interjú**

A közösség legnagyobb gazdagsága

(Korondi Kinga)

6. oldal

Számontartva, Isten akaratába beilleszkedve

(Korondi Kinga)

8. oldal

Merjünk hagyományokat teremteni!

(Korondi Kinga)

10. oldal**Elmélkedés**

Erdélyi szörványsors a múltó időben

(Ötvös József)

12. oldal**Irodalom**

Makkai Sándor: Miért?

14. oldal**Portré**

Zay Anna (Berekméri Melinda)

16. oldal**Gyerekoldal****17. oldal****Keresztretjvény****18. oldal****Receptek****19. oldal**

Nézem az Írországra szakkadt keresztlányom hároméves kislányának fényképeit, a göndör hajfürtök alól előbukkanó huncut szemeket, önfeledt mosolyt. Vele együtt mosolygok, amikor ránézek, pedig közben összeszorul a szívem, mert egy fél éve már nem szoríthattam meg okos kis buksiját. Megérttem és elfogadom, hogy szülei, képzettségük, hivatásuk miatt csak a corki egyetemen találtak állást, és McNamara Kincső az ottani óvoda gyermeklétszámát gyarapítja, de nem tudom letagadni szomorúságom, amelyet a 3000 kilométernyi távolság miatt érzek.

Gondolom, sokan vannak, akik ilyen és hasonló érzésekkel küszködnek, mert szinte nincs olyan erdélyi család, ahonnan ne települt volna ki idegenbe egy-egy gyermek vagy hozzátartozó. Míg Föld bolygónk lakossága folyvást nő, erdélyi magyarságunk folyamatosan apad. Évtizedek óta tudjuk ezt a szomorú, a 2022-es népszámlálás által visszaigazolt tény. Ideig-óráig foglalkozunk az információval, de érdemben mit tehetünk a valósággal? Magazinunk szerkesztői közelebből szeretnék volna megismerni a helyzetet. Ezt igazolják a lap-számban olvasható írások, megszokott rovatok. Ötvös József nyugdíjas lelkipásztor, egyházkerületünk volt missziói előadója, az erdélyi gyülekezetek helyzetének kiváló ismerője az apadás történelmi, politikai, gazdasági okairól ír. Bustya Sándor jegyzete szintén az okokat taglalja. Feltevődik a kérdés, hogy ebben a helyzetben mi a missziója, küldetése a református egyháznak, közösségnek, élén a lelkipásztorral és a presbitériummal. Korondi Kinga három, különböző nagyságú gyülekezet lelkipásztorával készített interjút, válaszokat keresve a kérdésre.

Visky István lelkész elmélkedése magyarázatot ad a mindenkori népszámlálásra. Évezredek során mindig egy oka volt a megszámolásnak: megtudni, mennyit bír el a nép. Ennek ismeretében más-más célok megvalósítására használták fel az adatokat.

Tagadhatatlan, hogy fogyunk. De kisebbségi létünk is gazdagíthat, erősebbé tehet, áldás lehet számunkra. Életcé-lünk legyen ez! Élünk úgy, hogy a végső megmértetésnél majd Istenünk ne találjon bennünket hiánnyal.

• BORSOS MELINDA

Megmértettél és könnyűnek találtattál

A Szentírásban öt alkalommal olvasunk népszámlálásról. Van, amelyiket Isten rendeli el, és van, amelyiket az ember, és ezek a népszámlálások különböző céllal történnek. Ettől függően aztán egy népszámlálásból fakadhat áldás vagy éppen átok, ítélet. Arról is olvasunk, hogy Isten maga is számba veszi az embert vagy egy birodalmat.

A népszámlálás mindig ugyanaból az okból történik, de különböző célokat szolgálhat. Amikor akár Isten, akár ember népszámlálást tart, annak az oka mindig az, hogy felmérjék egy nép erejét: mit bír el? (4Mózes 1 és 26) Isten kétszer rendel el népszámlálást: első alkalommal, amikor Isten megszabadította a népet Egyiptomból, a kivonulás alkalmával. Erre a számbavételre nem Istennek, hanem a népnek volt szüksége. Egy traumatizált, elnyomott és minden szabadságától megfosztott rabszolganepet akart Isten egy szabad, erős néppé formálni. Ez a harci erejét, a törzsekre való felosztását, a pusztában való vonulási rendet és a

Kijelentés Sátorának adott adományok mértékét hivatott megállapítani. Isten ismeri az Ő népét, és tudja, hogy mivé akarja formálni. A népnek volt szüksége arra, hogy lássa önmagában a lehetőséget egy rendezett közösséggé épülésre.

Másodszor Isten a pusztai vándorlás után, az Ígért Földjének elfoglalása előtt rendel el népszámlálást. Ez a honfoglaló harcokra való felkészítés volt, Isten meg akarta mutatni népének, hogy nem kell félnie, mert erős és győzedelmes nép! Ez a népszámlálás ugyanakkor már előre, a törzsek közötti viszonyok tisztázására, és a harcok után elfoglalt föld felosztására is nézett.

Amikor Isten rendel el népszámlálást, azt mindig népének megerősítésére, felemelésére teszi. Különös parancs is kötődik az Isten által elrendelt népszámláláshoz: minden számba vett férfi fél sekel pénz jóvátételi áldozati adományt kellett fizessen a Kijelentés Sátora számára. Ez a nem szándékos emberölésért kirótt áldozati adomány volt. A népszámlálás ugyanis a harcra való felkészítés része volt, tehát az emberélet

kioltása is hozzákötődik a számbavételhez.

Hasonló okból, de más célból rendel népszámlálást Dávid: fel akarja mérni Izrael harci erejét (2Sám 24). A megöregedett Dávid még egy nagy tettel szeretne bevonulni Izrael történetébe. Isten nem engedi meg neki a templom építését, ezért Dávid hódító hadjáratot tervez. De ez nem kedves Isten előtt. Dávid büntetése háromnapos dögvész, ami- ben rengeteg ember elpusztult.

Az Ószövetség említést tesz még egy népszámlálásról, amikor Ezsdrás és Nehémiás veszi számba a fogságból hazatért népet (Ezsd 2,2-69 és Neh 7,7-66). Ennek a népszámlálásnak az oka is és a célja is ugyanaz, mint amelyeket Isten rendelt el: az újra néppé való formáltatás, Jeruzsálem és a Templom újjáépítése.

Az Újszövetség – és Jézus Krisztus története! – szintén népszámlálással kezdődik. Itt Augustus császár rendel el népszámlálást, hogy megállapíthassa a kivetendő adó mértékét. (Lk 2,1-3). Ezt az adót a Római Birodalom hódító hadjáratainak és a császár fényűző bűneinek fenntartására vetették ki.

A modern időkben általában tízévente rendelnek el népszámlálást, az okok és célok viszont most is ugyanazok: egy állam erejének és a lakosság adóbírásiának felmérése.

A Szentírás bizonyosságot tesz arról is, hogy Isten maga is tart népszámlálást. Belszár lakomáján (Dán 5) Isten megméri Belszár életét és a babiloni birodalmat, majd kimondja az ítéletet: kevésnek, könnyűnek találtattál.

Látjuk tehát, hogy a népszámlálás kétélű fegyver. Áldás van azon a számláláson, amikor számba vesszük az Istentől kapott ajándékokat, felmérjük lehetőségeinket. A keresé-

Fotó: Fortepan / Kovács Márton Ernő

Medveczky Jenő: Női portré

tünkből, vagyonunkból való adakozás és szerszolgálat (tizedfizetés) is feltételezi, hogy felmérjük azt, amink van. A szeretet legteljesebb formája viszont mégis az, amikor úgy adunk, hogy nem számolunk! Életünknek, közösségünknek ez a számbavétele a hálás szív munkája Isten színe előtt.

Amikor azonban saját erőnket és a saját terveink megvalósításához szükséges alapokat vesszük számba, akkor már kiléptünk Isten kegyelmének óvó kezei közül, és a saját akaratunk véghezvitele miatt kezdünk számolásba. Ezen nincs áldás, sőt, Isten ítéletét vonhatjuk magunkra, mert ebben a számvetésben már gőgünk és vágyaink vezetnek.

Talán a legfájdalmasabb számbavétel az, amikor a létszámában csökkenő magyar családokat, az erejét és létszámát veszítő erdélyi magyar népünket, apadó református egyházunkat vesszük számba. Ez is mutat valamit: mintha már nem akarnánk harcolni, nem akarnánk néppé épülni. Ezek a számbavételek fájdalmas, de őszinte tükröt tartanak elénk: bizony, könnyűnek találtatunk...

Talán van még reménység. Istennek az összeseroskadt közösség felé is van ígérete. Ha van bűnbánat és megtérés, akkor van megújulás is: „Egy ilyen hajtás végül szent maggá válik!” ígéri Isten (Ézsaiás 6,13). Aki Krisztusban marad, az nemcsak megújul, de meg is épül.

• VISKY ISTVÁN

A kegyelem csillagjegyében

A következő negyedévben arra a hónapra, amelyikben születél, horoszkóp helyett egy Igét kínálunk a kegyelem csillagjegyében:

„Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk.” (Zsolt 90,12)

Január

„Ne mondd ezt: Mi az oka annak, hogy a régi napok jobbak voltak, mint ezek? Nem vall bölcsességre az ilyen kérdés.” (Préd 7,10)

Február

„Ha háborúba vonulsz ellenséged ellen, és lovakat, szekereket és nálad nagyobb számú sereget látsz, ne félj tőlük, mert veled van az Úr, a te Istened, aki kihozott Egyiptom földjéről.” (5Móz 20,1)

Március

„Számontartod bujdosásomat, gyűjtsd tömlődbe könnyeimet, vajon nincsenek-e benne könyvedben?! (Zsolt 56,9)

Április

„Vegyétek számba a népet, húszesztendőstől fölfelé, ahogy az Úr parancsolta Mózesnek.” (4Móz 26,4)

Május

„Szenteljétek meg az ötvenedik esztendőt, és hirdessetek szabadságot az ország minden lakójának. Jubileumi év legyen ez nektek, és kapja vissza mindenki a birtokát, és térjen vissza mindenki a maga nemzetségéhez.” (3Móz 25,10)

Június

„Ezek után pedig az Úr további hetvenkettőt választott, és kette-sével elküldte őket maga előtt minden városba és helységbe, ahova menni szándékozott. Azt mondta nekik: Az arativaló sok, de a munkás kevés. Kérjétek azért az aratás Urát, hogy küldjön ki munkásokat az aratásába.” (Lk 10,1-2)

Július

„De most így szól az Úr, a te Teremtőd, Jákób, és a te Alkotód, Izrael: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy.” (Ézs 43,1)

Augusztus

„Az Úr ezt felelte: Ha talállok Sodomában a városan belül ötven igazat, mind az egész helynek megkegyelmezek értetük.” (1Móz 18,26)

Szeptember

„Isten letekint a mennyből az emberek fiaira, hogy lássa, van-e közöttük értelmes, aki keresi az Istent.” (Zsolt 53,3)

Október

„Mert hiszen egy Lélek által mi mindnyájan egy testté kereszteltettünk meg, akár zsidók, akár görögök, akár szolgák, akár szabadok vagyunk, és mindnyájan egy Lélekkel itattattunk meg. Mert a test sem egy tagból áll, hanem sokból.” (1Kor 12,13-14)

November

„Gyűljetek elém, kegyeseim, akik áldozattal kötöttetek szövetséget velem!” (Zsolt 50,5)

December

„Történt pedig azokban a napokban, hogy Augustus császár rendeletet adott ki, hogy az egész lakott földön összeírást tartsanak. (...) Felment József is Galileából, Názáret városából Júdeába, Dávid városába, amelyet Betlehemnek neveznek, mivelhogy a Dávid házából és nemzetségéből származott, hogy bejegyezzék jegyesével, Máriával, aki várandós volt.” (Lk 2,1-4)

Nem kell az áldás

Megoszlanak a vélemények arról, hogy hány embert tud eltartani a bolygónk, mekkora népesség számára lenne ideális lakóhely a Föld. Egyesek szerint már most túl sokan vagyunk, szeretjük a kényelmet és a jólétet, elkerülhetetlen hát, hogy hamarosan feléljük a Föld erőforrásait. Ennek a felismerésnek a következtében egyre többen szorgalmazzák a környezettudatos életmódot, valljuk be, vitatható eredménnyel. Ki-ki meggyőződése és lehetősége szerint hagy kisebb vagy nagyobb ökológiai lábnyomot maga után.

Mielőtt bárki elhitetné velünk, hogy egy kisebb népességű bolygón kevesebb gonddal, békésen és jólétben élhetnénk, idézzük fel a múltat! Amikor még negyedannyian sem élték a Földön, mint ma, egymást érték a hadjáratok és háborúk, az első gyilkosság idején pedig még jóformán lakatlan volt a Föld. Nem a túlnépesedéssel, hanem az embertársakhoz és Istenhez való viszonyunkkal volt és van ma is gond. Nem az a baj, hogy kevés az élelmiszer, hanem az, hogy nem jut el a szükségben levőkhöz, gondolkunk csak az afrikai éhezőknek szánt, Európában rekedt ukrán gabonára. A túlnépesedés miatt aggódók és megoldást keresők majdnem egyöntetűen a létszámcsoökkentésben, a kevesebb emberben látják a megoldást arra, hogy elegendő táplálék legyen a Földön. Mivel éhes szájakról és fogyó élelmiszerkészletekről beszélünk, engedtessek meg egy észrevétel: hárommillió kutyát tartanak nyilván Magyarországon, ebből negyvenezret Budapesten. Csupán ez utóbbiak nyomán napi négy tonna ürülék szednek össze a város közterületeiről. Lehet számolgatni, mennyi élelmiszert fogyaszthatnak... Nem akarok ezzel senkit sem bántani, tudom, hogy a kutya az ember legjobb barátja (az ember pedig embernek farkasa). A túlnépesedés problémája – ha ugyan van ilyen – amúgy is megoldódni látszik, globális szinten lassul a növekedés, és a termékenységi rátá-

ra vonatkozó mérések alapján előre látható, hogy csökkenni fog a népesség. Egyre nyilvánvalóbb az is, hogy a fogyás nem a természeti erőforrások kimerülésének a következménye, a születések száma ugyanis nem az ivóvíz- és élelmiszerhiánnyal küszködő vidékeken, hanem a civilizált, gazdaságilag fejlett országokban csökkent drasztikusan.

A „szaporodjatok és sokasodjatok” felszólítást akár parancsként, akár áldásként értelmezzük, a reakcióink arról tanúskodnak, hogy önmagunkat előrelátóbbaknak, megfontoltabbaknak, okosabbnak hisszük, azt gondoljuk, hogy mi a Teremtőnél jobban tudjuk, hogy mi a jó – elsősorban önmagunknak. Arra mindig volt mentség és ürügy, hogy miért nem kell a gyerek. Mert olyan a gazdasági helyzet, mert még nem vagyunk felkészülve rá, mert nem tanulhat magyará, mert nyűg és felelősség, mert már van egy, és így tovább. Valójában elfordultunk Istentől, templomaink sorra kiüresednek, az átlagon felüli, hét százalék körüli templomlátogatási aránnyal már-már büszkélkedünk.

Teret adunk az egyén sza-

badságát hangoztató nézeteknek, holott kisebbségben élökként saját bőrünkön tapasztalhatjuk, hogy bizonyos jogokat csak közösségben, közösségként érvényesíthetünk. A közösség iránti felelősség fogalma azonban egyre idegenebb.

Az alacsony szülésszám okozta népességsökkenésre, az ezzel járó munkaerőhiányra a bevándorlók jelentik kontinensünkön a pillanatnyi megoldást. Humánus cselekedetként hivatkozunk a befogadásukra, holott valójában gazdasági szükségletet fedezünk, a magunk által kreált űrt töltjük ki velük. Ha ennek következtében lassacskán idegennek éreznénk magunkat saját környezetünkben, legfőbb ideje számba venni, mit is rontottunk el.

• BUSTYA SÁNDOR

Holló Ernő

Elkötelezetten

Elkötelezettje vagyok a
tájnak,
mely gyermekként ringatott, férfiként
őrzött, elkötelezettje vagyok
megoldott éveknek, virrasztó arcoknak, utánam
kiáltott szavaknak,
elkötelezettje
anyáméknak, bátyáimnak, húgaimnak, nővéreimnek,
kik asztalukhoz várnak, s felém
sugárzik karjuk ölelésre lendült
vallomása, hogy lepallják rólam a didergés havát,
s maguk mellé ültessenek gyermeket-felnőttet, aki
messziről indult, s hűsége
ösvényeken át
hazatalált.

A közösség legnagyobb gazdagsága, hogy emberei vannak

Amikor általános trend a gyülekezetek lassú vagy gyors fogyása, öröm olyan gyülekezetről értesülni, amely napról napra növekszik. Ilyen gyülekezetnek a lelkésze dr. Máté István, aki már 25 éve szolgál. Pusztakamaráson kezdte, majd 16 évet tevékenykedett a Kalotaszeghez tartozó Magyarlétán, és 2016-tól van Szászfenesen.

– Ez azt jelenti, hogy a templom-építés közepébe csöppentünk bele, mintegy harmada volt meg addig a templomnak, úgyhogy befejeztük – meséli. – 2017-ben felszenteltük, és azóta elkezdődött egy másfajta építkezés: a lelki építkezés. Ez egy 11 éves gyülekezetnél még nagyon gyerekcipőben jár. Egy 70 ezer lelket számláló úgynevezett faluban – ez volna Szászfenes –, ahol folyamatos gyarapodás van, ha csak öt-hat százalékkal számolunk, akkor is legalább 4 ezer kell legyen a magyarok száma. Természetesen ez önmagában csak egy szám, ez nem jelenti azt, hogy van egy ötezer lelket számláló gyülekezetünk. Ennek megvan a maga dinamikája. Főleg azok iratkoznak be, akik más településről vagy más vidékről érkeznek, és nem feltétlenül a kolozsváriak. Ez utóbbiak jellemzően megőrzik egyháztagságukat a városi gyülekezetben, és ezt nem tudjuk befolyásolni. A jogszabály ugyan azt mondja, hogy hat-heti helyben lakás után át kell iratkozni, de ezt nem lehet erőltetni.

Ettől eltekintve, ez alatt a 11 év alatt már 660 egyháztagnak lett. Olyan csodálatos, hogy ilyen fiatal gyülekezetben szolgálhatok, hogy alig van egy-két temetés egy évben, ugyanakkor nagy kihívás, hogy egyszerre kell megszólítani időst és fiatal.

– Hogyan alakult ki ez az egyházközség?

– Szászfenes a magyarlónai gyülekezet szóróványa volt, és amikor az előző népszámlálás adatait szemügyre vették, akkor derült ki, hogy van itt egy számottevő magyar közösség, és megszületett a döntés az anyasítárról. Tehát leválasztották Magyarlónáról, önálló egyházközséggé formálták, és akkor kezdődött el tulajdonképpen a tagok összegyűjtése helyi egyháztagnak által, teológusok bevonásával, a polgármesteri hivatal segítségével.

– Ez a formálódó közösség nyilvánvalóan más kihívásokat jelent...

– Nemrégiben azt a szlogent találtuk ki, hogy „Fenes más”. Jó értelemben is, meg a kihívások terén is, és ehhez kell igazítsuk a terveinket,

tetteinket, erre figyelve kell megszerveznünk az életünket. Az egyik kihívás az, hogy folyamatosan elérhető legyünk, hiszen a legtöbben, akik bármilyen egyházi iratot igényelnek, vagy keresztszülői beszélgetésen, jegyesoktatáson vagy lelkigondozáson vesznek részt, többnyire este 7 óra körül jelentkeznek. Ezt azonban éppen a sajátos helyzetük miatt meg kellett értenünk, és természetesen el is fogadtuk. Tekintettel kell lennünk arra, hogy az itt élő fiatal családok másfajta életet élnek, és akkor tudnak eljönni, amikor hazaérnek egy munkanap után. Cserében tavaly például 21 keresztlő volt, idén is volt már közel 10, és esküvőink is szép számban vannak. Ugyanakkor meglehetősen nagy kihívás bibliaórát szervezni. Leleményesnek kell lenni hozzá, de nem mondunk le róla, ha kell, szezonális lesz, de megtaláljuk a mindenkinek megfelelő megoldást. Szokatlan például, hogy volt olyan konfirmáló csoportom, amelyikben senki nem ismerte a másikat, mert más-más iskolába jártak. El lehet képzelni, hogy egy adott pillanatban rájuk kellett szólni, hogy legalább rosszalkodja-

nak vagy kötekedjenek egymással. Idén viszont 20 konfirmandusom van, és ez egy jó zsigongó csapat. Reménységgel tölt el, hogy most már lassan a harmadik magyar osztály indul helyben, ami csodálatos, és a magyar tagozatú óvoda és bölcsőde helyei is betelnek. Ezek megszervezésében mi is aktívan részt vállalunk.

– Milyen az épülő közösség?

– Az ország minden szegletéből, Székelyföldről vagy a szórványból, Máramarostól Dél-Erdélyig költöznek ide családok. A presbitérium éppen ezért nem is engedte meg, hogy különböző varrottasokkal díszítsük a templomot, mert nagyon fura, sokszínű lett volna, mint egy zsigibvásár. Megmaradtunk a fehér falaknál. Nyilvánvalóan ajándékba is kapunk különböző úrasztali terítőket, amelyek mind egy-egy régiónak a jegyeit viselik, ezeket felváltva tesszük az úrasztalára. Ezzel egyúttal jelezzük, hogy minden régióból érkezett család kedves, és szeretettel fogadjuk. A templomban nincsenek kiszabott helyek, mindenki oda ül, ahova akar, de a rendszeres templomlátogatók lassanként kialakítanak „megszokott” helyeket, aminek nagyon örülünk. Elkezdünk szeretetvendégségeket szervezni, anyák napját, március 15-i ünnepséget, kirándulásokat. Nagyon sikeresek az imaheteink, a karácsonyi ökumenikus koncertek. Elég, ha annyit mondok, hogy a helyi gyülekezetekből összesen 320 kórustag gyűlt össze a

Karácsony öröme nevű, egész Szászfeneset átfogó rendezvényre. A közösségi médiában pedig három Facebook csoporton keresztül, de WhatsApp-csoportokban is igyekszünk megszólítani egy-egy réteget.

– Miként látja ezt a gyülekezet körülbelül 5 év múlva?

– Mindent összevetve, ez egy dinamikusan fejlődő gyülekezet, és éppen ezért a legfontosabb célkitűzésünk az önellátás elérése anyagiak terén. Egyelőre azonban sokan fogysztói szemlélettel fordulnak az egyházhoz, és csak egy keresztelő vagy esküvő erejéig keresnek bennünket, ami után visszahúzódnak. Fenes ugyanakkor még egyelőre átmenti jellegű, vagy legalábbis sokan így tekintenek rá, de jó irányba haladunk. Sok vegyes vallású és vegyes nemzetiségű házasság kötött, és mi buzdítjuk őket, hogy jöjjenek el hozzánk, és menjenek el máshova is. Időnként, a megfelelő alkalmakkor, keresztelő, esküvő, de leginkább temetés alkalmával összefoglalom a prédikáció főbb gondolatait románul is, és ezt nagy örömmel fogadják.

Évente legalább húsz-harminc család iratkozik be, a gyülekezet tehát 40-50 személlyel gyarapodik, akik lassan öntudatos egyháztagokká formálódnak. Az a dolgunk, hogy közösséget építsünk, és noha anyagiakban nem bővelkedünk, embereink vannak. Tehát, ha ők megértik, hogy közösséget építünk, és ebben részt vállalnak, akkor tulajdonképpen

előbb-utóbb mindenben gyarapodni fogunk. Ez most a lassú, türelmes egyházépítés ideje, és ezt nem lehet siettetni, mint ahogy nem lehet egy gyermeket sem siettetni a növekedésben. De talán éppen az a lényeg, hogy a gyarapodás, fejlődés minden kicsi apró örömet megéljük.

• KORONDI KINGA

Horváth István

Egymásba kapaszkodva

Rázott a szekér. Zakotája rikácsolt szét az esti tájra. S mely a lármáját kiváltotta, villant a néma út alatta.

Földszag, izzadság kesernyéje lengett rólunk. Mint kacor éle, fénylett az újhord égre vetve, s beült az éj a hegykeretbe.

Városon rámmorrt bilincseim pityókás zsákok döröncsein szakadva törtek, hulltak rólam. Enyéim között: otthon voltam.

Ültünk egymásba kapaszkodva. Fogódtunk lőcsbe, csatlásokba. Egymást kereste markunk, markom, hogy fenntartsom és összetartsom.

Futott a szekér. Lovak farán lengett, ütemet vert a farhám. Fogunk koccant, s az elharapott szó az ajkunkon szétszakadott.

De az ujjaink, vállunk, karunk továbbadták, hogy mit akarunk. Beszéltünk néma ős-jelekben. Megértettek és megértettem.

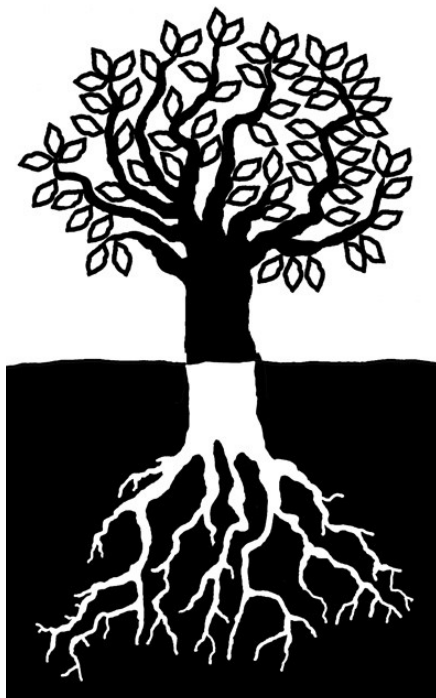
Patacsattogás, szekérlárma. Körülengett az ősök árnya. S szívemig ért a messzi távol ezerév-mélynyi éjszakából.

Számontartva, Isten akaratába beilleszkedve

Nagy Gábor Gógánváralján lelkész. Nagyalambfalván született, a Székelyudvarhelyi Református Kollégiumban járt iskolába, majd a földrajz szak elvégzése után iratkozott be a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetbe, amit további hét hónap írsztelepi, majd három és fél év kakasostemplombeli segédlelkészség követett Kolozsváron. 12 év kolozsvári lét után 2011-ben költözött Gógánváraljára. Felesége lelkésznő, akit 2012-ben választottak meg a szomszédos Szászdányánba. Gógánváralján születtek gyerekeik, 3 fiú. A lelkésszel beszélgettünk a kis, fogyatkozó gyülekezetek életéről, reményeiről.

– A népszámlálás eredményeinek közzétételekor nagy meglepetések nem érték sem a szociológusokat, sem a református egyházat, hiszen tulajdonképpen ez csak egy láttelepe annak, ami történik az erdélyi társadalomban. Mi látszik ebből a kis gyülekezetekben?

– A folyamatokat érzékeljük, hiszen már 12 éve szolgálom Gógánváralján. 258 lélekkel vettem át a gyülekezetet, de most már csak 184-en vagyunk. Meghaltak, elköltöztek, vegyes házasságban élnek, elhagyták a gyülekezetet. A 19. század végén még 714 lélek volt ezen a településen. Az 1960-as években, Csiha Kálmán szolgálati idejében is népes volt a gyülekezet. Ebben a fogyatkozó gyülekezetben van egy réteg, amelynek tagjai idősebbek, akik itt élték le életüket, és van, aki hazatért, noha városban próbált elhelyezkedni. Biztató jelek is vannak, hiszen már megoldható az ingázás Vásárhelyre. Vannak olyanok is, akik szezonmunkát vállalnak külföldön, vagy huzamosabb ideig külföldön laknak, de elég szűk az a réteg, amely inkább a külföldi letelepedést választja. Az is előfordul, hogy valaki külföldön eltölt pár évet, és utána hazajön. Ha valaki betéved egy közönséges vásárnapi istentiszteletre, azt látja, hogy vannak gyerekek, ifjak, középkorúak, idősek, teljes a gyülekezet ilyen szempontból.

– Lehet elég vonzó Gógánváralja, hogy valaki itt töltsen el nyugdíjas éveit?

– Erre is van példa. Berlinből költözött ide egy házaspár, ez is arra ösztönöz, hogy ne legyek pesszimista, annak ellenére, hogy csupán a számok üzenete borúlátásra ad okot. A világjárvány kapcsán is az a tapasztalatunk, hogy nem elég, ha csak a pusztító tényeket nézzük, mert az életünk egy pillanat alatt fel tud borulni. A világjárvány és a háború legfontosabb üzenete számomra az, hogy bármikor változás állhat be az életünkben. S ez igaz nemcsak negatív, hanem pozitív értelemben is. A legfontosabb az, hogy mire építünk. Isten szavára élet fakad, a pusztát kivirágzik és teremni kezd, akár százannyit is. Én hiszem azt, hogy a mi munkánk nem csak egy hospice szolgálat. Sajnos hallottam már ilyet is, hogy az a missziónk, hogy eltemessük a hátramaradottakat. Azt gondolom, hogy azt látva, hogy Isten a magtalan életét megsokasítja (lásd Rebeka történetét), vagy a maradék megtérése, kisarjadása fontos üzenete az Istennek, mi nem adhatjuk fel a reményt!

– Nyilvánvalóan Isten megadhatja, hogy a sivatagban oázis legyen, de általában az embernek is hozzá kell tennie a maga részét. Mi az, amit a közösségük hozhat ehhez a felajánlott lehetőséghez?

– A szekularizáció már a falvakban is érzékelhető, de én azt látom, hogy még mindig igény van a közösségre. Az, hogy az interneten megosztjuk dolgainkat, mutatja, hogy az emberek érdeklődnek egymás iránt, fontosnak tartják megszólítani a másik embert. Valahol ez is a dolgunk, hogy ezeket a kapcsolatokat életben tartsuk, a megszólíttasság érzését felkeltsük. Én annak örvelek, hogy ebben nem vagyok egyedül, hiszen van a faluban két nyugdíjas lelkész, vannak olyan emberek, akik vállalatnak szolgálatot. Van egy gondnok, aki szíven hordja a falu ügyét, aki, ha kell, kiabál, ha kell, kér, ha kell, akkor mozgósít. Tehát van még életjel, és ebből bármi lehet. 2016-ban egy monográfiászerű könyvet adtunk ki Gógánváraljáról, az a címe, hogy *Számontartatol*. Ez egy furcsa, szenvedő alakú ige, de azt jelzi, hogy Isten számontart bennünket, hogy az ő kegyelme által lehet jövőnk. Emberileg sem kilátástalan a jövő, mert Marosvásárhely és Szeben között a legrövidebb út Gógánváralján vezet át. Ha leaszfaltoznák az utat (jelenleg 4 km aszfalt hiányzik), akkor új lehetőségek nyílnának. A másik reménykeltő tény, hogy viszonylag közel vagyunk az autópályához. Nyugaton a legvonzóbb települések épp azok, amelyek 30-40 km távolságra vannak egy-egy nagyvárostól vagy autópályától. Turisztikailag is érdekes ez a vidék. Fordulhat még a világ, ahogy elkezdtek beköltözni a városba, megindulhat egy kiköltözési hullám is...

– Némiképp megnyugtató lehet, hogy tíz-húsz év vagy akár száz év távlatában vannak lehetőségek, de a számlákat most kell kifizetni, a templomot most kell kifűteni, és ez most nagyobb áldozatot kíván az emberektől...

• Interjú

– Ha ezt is emberileg nézzük, akkor az ideális az lenne, hogy a közösség egy kezdő lelkeszt keressen, hogy a fizetés könnyebben megoldható legyen. Természetesen ez sem egészen releváns, hiszen ettől a villanyszámla nem lenne kisebb. Istennek hála a közösség itt Gógánváralján nem így gondolkodik, és ezért hálás is vagyok. Nálunk nem probléma, ha megemeljük a járulékot, pedig nem tartozunk a gazdag vidékek közé. Az is mutatja ennek a közösségnek az értékét, hogy míg máshol inkább megfizetnek egy céget, amelyik elvégzi a szükséges munkálatokat, itt könnyen és szívesen vállalják a közmunkát is. A közös munkának pedig a közösségépítő szerepe sem marad el.

– Fájó kérdés: gyerek hány van?

– Amikor ideköltöztünk, 40 gyerek volt, ez a szám sajnos csökkent. Most még van összevont magyar elemi, és van 12 vallásórás gyerek is. Pár fiatal család is van, ahol kisebb gyerekek is vannak. A 12-es létszámnak is megvan az előnye, ideális csoport – gondoljunk csak a tanítványokra. Az a tizenkettő mindig ott van, nincs problémám azzal, hogy nem érem el őket, névsort sem kell olvasni. Konfirmáció nem volt 3 éve, de volt még ilyen a falu történetében...

– Milyen nagyobb projektjeik vannak?

– A szokásosnak mondható tevékenységeken kívül minden második évben valami nagyobb esemény történik nálunk: parókiajavítás, evangelizáció, templomtető-javítás, pres-

biteri konferencia, gyülekezetiház-javítás, falutalálkozó vagy épp lelkeszértekezet, de csak olyan projekteket támogatok, amelyeket a közösség is magáénak érez. Ezt fontosnak tartom, a gyülekezet anyagilag is hozzá kell járuljon mindahhoz, ami történik, hogy a sajátjának érezze a megvalósítást is. Nemcsak pályázatokból és innen-onnan kéregetünk pénzt, hanem a közösség a saját részét is hozzáteszi. Ez pedig lelkileg is fontos. A kettőnek együtt kell működnie. Én nem gyülekezet nélküli épületekben gondolkodom.

– Miről álmodik a gyülekezet?

– Szerintem arról, hogy megmarad. Hogy azokkal az ígéhirdetési alkalmakkal, az egyházi élethez kötődő szokásaival marad meg, amelyek eddig is voltak. Én remélem, hogy nem olyasmit álmodik, mint egy hegymászó, aki valami grandiózusat akar megvalósítani, hanem olyasmit, mint Jákob vagy Mózes, ami beleilleszkedik az Isten akarátába, s akkor szerintem nagy baj nem lesz. Lehet, hogy az Isten nem azt akarja, hogy anyagiakban bővelkedő intézményünk legyen, hanem hogy közel legyünk az emberekhez, hogy hitelesek legyünk.

– Hiteles ez a közösség?

– Igen, mert tudatában van a lehetőségeinek és a korlátjainak is. Azért hiteles, mert nem söpri a szőnyeg alá a problémákat. Fontosnak tartom, hogy a döntéseket megvitassuk a közösségben. Nincs vitakultúránk, pedig szerintem a vita fontos életjel.

Ebben a közösségben sok ilyen kis életjel van. Ha megszűnne a kántálás, az eklézsiakövetés, a délutáni istentisztelet, bűnbánati hét, akkor a gyülekezetnek egy termő ágát vágnánk le, s ez nem jó üzenet....

– Nem kétséges, hogy egy ilyen kis közösségben vannak nehézségek, mégis azt kérdezem, hogy miért jó Gógánváralján szolgálni?

– Mert mindenkit ismerek, mindenki ismer, és mert szeretnek, és én is szeretem őket. A legnehezebb az első három év volt, de most már tudom, hogy minek van esélye, minek nincs, milyenek a kommunikációs szokások, hogyan kell valamit megbeszélni, mit jobb elhallgatni, és mi az, amit feltétlenül el kell mondani. Én Nagygámbfalván nőttem fel, és székelyként nem gondoltam volna, hogy egyszer ilyet mondok, de a második hazám már Gógánváralja.

– Hisz benne, hogy ez a közösség megmarad, megújul?

– Én remélem, és kérem az Istent, hogy Gógánváralja is, más gyülekezetek is, sőt az egész anyaszentegyház is megújuljon. Ha nem hinném, már rég elmentem volna mondjuk újságírónak vagy idegenvezetőnek, (valamikor sportújságíró szerettem volna lenni). Persze a megújuláshoz legalább két dologra van szükség: Isten megújító akaratára, és arra, hogy az ember az Istent komolyan vegye.... Volt már rá példa a történelemben, ne zárjuk ki a lehetőségét!

• KORONDI KINGA

La vita è bella

Nem voltak gazdagok, de szegények sem. Szerényen éldegéltek, mértékkel fogyasztva a javakat, amiket szorgalmas munkával mindig sikerült előteremteni. Az, hogy mindkét szülő megfelelően megfizetett munkát végezhetett, sokat jelentett anyagi biztonságuk megteremtésében. Mindez azonban nem tette önelégültté őket. Erre igyekeztek tanítani gyerekeiket is. A szomszédjaikkal is előzékenyek és barátságosak voltak. A legkisebbet néha elküldték, hogy hozzon egy kis sót a szomszédból.

A gyerek persze, mert milyenek a gyerekek, nemigen akart menni, és kifogások egész sorát adta elő, míg végül némi kérés után mégiscsak átment. Kamaszodó lévén azonban, miután hazaért, csak nem tudta elengedni a történetet, és perlekedett édesanyjával, hogy hát volt só a házban, miért kellett kérni. Édesanyja szelíden mosolygott, majd azt mondta: Tudom, hogy van só a házunkban. Nem a szükség vitt rá, hogy kérjünk. A szomszédjaink meglehetősen szegények, és sokszor kénytelenek tőlünk segítséget kérni. Időről időre én is kérek valamit tőlük, valamit, ami olcsó, amiről könnyen le tudnak mondani, és amit bizonyosan nélkülözni tudnak, néha gyufát, néha sót, néha egyebet. A cél az, hogy ne érezzék magukat kényelmetlenül, amikor ők kényszerülnek tőlünk kérni. A furfang pedig mindig működött, mert az élet szép!

- k2 -

Merjünk hagyományokat teremteni!

Székely József 1994-ben végezte a teológiai tanulmányait, majd Désen és környékén, a kozárvári missziós gyülekezetben szolgált szórványlelkészként, közben egy évet az utrechti teológián tanult.

– Feleségem Hollandiából jött ide majdnem 30 éve, van három, már felnőttnek számító gyermekünk, két fiú és egy lány. 2001 óta Kolozsvár alsóvárosi gyülekezetében vagyok lelkipásztor.

2018-ban gyakorlati teológiából doktoráltam Debrecenben. Néhány éve tanítok a kolozsvári teológián óraadó tanárként, és korábban nyolc évig az országos lelkészértekezletet (RORLÉSZ) vezettem – összegzi pontszerűen az elmúlt évtizedeket.

– Mennyire van rálátása a népszámlálás eredményeire?

– Sajátos mélyebb rálátásom nincs, de azt tudjuk népszámlálás nélkül is, hogy a magyarság és reformátusság is apad. Ami a gyülekezetünket illeti, mi szinte a város központjában vagyunk, nem olyan nagy fokú az apadás, mint amit általában a mutatók jeleznek, ez annak köszönhető, hogy sokan beköltöznek Kolozsvárra. A fiatalok feljönnek tanulni a Székelyföldről, Zilah, Szatmár, Nagybánya környékéről, itt végeznek egyetemet, és sokan itt maradnak. Természetes apadás nálunk is van, tehát minden évben több a temetés, mint a keresztesítés.

– 2001-ben honnan indultak, és hol tartanak most?

– A születések és az elhalálozások közötti különbözetet számítjuk, 2001 óta 22 esztendő telt el, és évente 10-20 személlyel fogyatkozunk, tehát azt jelenti, hogy 300-zal kevesebben vagyunk. Ehhez még hozzájön a kiköltözések miatti apadás is.

– Milyen hatása van a gyülekezetre ennek a ténynek?

– A gyülekezeti életben abban látszik meg, hogy főleg az idősebbek emlegetik a régi szép időket, amikor sok gyereket keresztesíttek, és sok volt a konfirmandus. De látnunk kell, hogy ez a nosztalgizálás nem mindig megalapozott, mert amikor az idősebbek arról beszélnek, hogy milyen tömegek voltak, akkor még az Alsóvároshoz tartozott másik három, ma már önálló kolozsvári gyülekezet. A Kétágú templom 1851-ben tízezer reformátusnak épült, de azóta levált az újalsóvárosi (Pata utcai), a tóközi és a Bulgária-telepi gyülekezet. Ha mind a négy gyülekezet együtt ismét a Kétágú templomot használná, ma is más számokról beszélhetnénk, háromszor-négyszer annyi keresztesítés és konfirmáló lenne. Tehát egy kicsit hamis ez a gondolatsor. Akkor a gyülekezet 5-6 százaléka járt templomba; napjainkban ez 10-12 százalék. A számokon túllépve azonban, én azt hiszem, hogy annyira nem határozza meg a gyülekezeti életet

ez a kérdés. A kis gyülekezetekhez képest, ahol ritka mondjuk egy keresztesítés, itt van keresztesítés és konfirmáció (a két évfolyamon az idén 46 fiatal vett részt a felkészítőkön), illetve házasságkötés is; ezeken kívül számtalan rendezvénynek nyújt otthont a templomunk, ami azt jelzi a környezetnek, hogy él a gyülekezet.

– A nagyvárosok közelében a ki- és beköltözések következtében fokozottan apadnak vagy épp ellenkezőleg, növekednek a gyülekezetek. Önök hogyan élik meg a stabilitás hiányát?

– Az erdélyi református egyház népegyház. A népegyház azt jelenti, hogy elméletileg mindenki tagja, akit megkereszteltek és valamikor nyilvántartásba vettek, akkor is, ha csak az élet fordulópontjain igényli az egyház szolgáltatását. Épp ez a népegyházi jelleg teszi a gyülekezeti, egyházi életünket olyanná, amilyen. Valamikor Erdély minden településén természetes volt a parókiális rendszer. Azaz, aki pl. Gógánváralján él, az a helyi református gyülekezetéhez tartozik. Kolozsváron 12 gyülekezet van, ezekben huszonvalahány-ezer református él. Világosan körül van határolva, hogy melyik utca melyik egyházközséghez tartozik, csak-hogy a gyakorlatban ez már nem úgy működik, mint régen. Egyre többen vannak, akik maguk akarják eldönteni, hogy melyik templomba járjanak, és azt is, hogy melyik gyülekezethez szeretnének tartozni. Természetesen mindig mindenkinek a körzeti gyülekezeti tagságot javasoljuk. Elsősorban mi, lelkipásztorok nem örülünk az ilyen irányú változásnak, de tudomásul kell vennünk, hogy erőltetni semmit sem érdemes. Éppen ezért, ha egy gyülekezeti tag egy másik gyülekezethez szeretne tartozni, mi megadjuk neki az átjelentkezéshez szükséges okiratokat, még akkor is, ha lakcím szerint hozzánk tartozik, mert úgy gondoljuk, hogy mindenki nyer azzal, ha valaki jól érzi magát egy református gyülekezetben. Természetesen ez abban az esetben működik jól, ha az illető ténylegesen bekapcsolódik a másik gyülekezet életébe. Sajnos van egy olyan réteg, amely sem itt, sem ott nincs jelen.

– Korábban a gyülekezetek stabilabbak voltak, jelenleg azonban, úgy vélem, hogy a gyülekezeteknek hozzá kell szokniuk egyfajta rugalmassághoz. Mit jelent ez az Önök szempontjából?

– Ez a gyors társadalmi változásokból adódik. Mobilissá vált a világ. Valaki egyik nap még itthon van, és másnap már Európa másik sarkában. Ez egy másfajta mentalitást eredményez, ami nagymértékben meghatározza, sőt meg is változtatja a mai ember életstílusát. Sokak számára azok a hagyományok, amelyek évszázadokon át jellemezték ezt a vidéket, mára már megkötöttséget jelentenek, és nem fontosak. Ami fontos számukra – és ez megint a népegyházi jellegből adódik –, az az, hogy amikor nekik valamire szükségük van, fogadják őket szeretettel, nyitottan, megértéssel, odafigyeléssel. Ez önmagában teljesen természetes, és rendjén van. Ami viszont már nincs rendben, az a „gyülekezetidegen” igények megfogalmazása. Egy egyszerű példát említek: a család Londonban dolgozik és él, de itt

• Interjú

szeretné megkeresztelni a gyermekét, sok esetben egy általuk „megrendelt” időpontban és módon. Az ilyen jellegű igénynek a mozgatórugója a vendéglőfoglalás, a családi parti stb. Gyülekezetünkben ragaszkodunk ahhoz, hogy a keresztes – mivel ez a keresztyén egyházba és a gyülekezetbe való betagozódás eseménye –, az istentisztelet keretében történjen. Pontosan arról van szó, hogy a keresztes nem csak a család ügye és öröme, hanem a gyülekezeté, az anyaszentegyházé, mindannyiunké. Ahol az ilyen jellegű elvárásoknak eleget tesznek (sajnos van bőven rá példa), ezzel hozzájárulnak ahhoz, hogy az egyházra egyre inkább úgy tekintsenek, mint egy szolgáltató intézményre, és ne úgy, mint a Krisztus-test közösségre. A bevásárlóközpontokban mindenki azt vesz le a polcra, amit akar, sokan úgy gondolják, hogy az egyház is így működik: ha fizetik az egyházfenntartói járulékot, „papadót” – ami tulajdonképpen nem is járulék, és nem is papadó kellene legyen, hanem hálaadomány –, akkor úgy gondolják, hogy nekik kijár bizonyos szolgáltatás. De ez nem gyülekezeti gondolkodás és nem gyülekezeti élet.

Minden tekintetben ragaszkodnunk kell a Szentírás és a hitvallásaink által megalapozott hagyományokhoz. Emellett lehet nekünk újítani, változtatni, módosítani is, de csak úgy, hogy minden a gyülekezeti élet érdekében történjen, és nem azért, hogy ilyen vagy olyan igényeket kiszolgáljunk.

– Az elmúlt 30 évben jelentősen megváltozott az életünk, az egyház erre miképpen tud reagálni?

– Azt kellene számba venni, megvizsgálni, hogy mi változott meg, és akkor könnyebb meghatározni, hogy miképpen kellene reagálni. Az nyilvánvaló, hogy az egyház és az egyházak (merek többes számban fogalmazni) általában léphátrányban vannak, vagyunk, mert az élet, a társadalmi változások gyorsabbak, mint mi. A kilencvenes évek elején nem voltunk felkészülve arra, ami Romániában bekövetkezett, és nem is voltak megfelelő válaszaink. A gyors változások miatt azt gondolta az egyház, hogy az élet minden területén jelen kell lennie. Ez a gondolat a legerőteljesebben elsősorban a lelkipásztorokban (a népegyházban a lelkipásztor az egyház képviselője) jelentkezett. Sokan úgy gondolták, hogy minden területen szakszerűen képesek teljesíteni. Azóta beigazolódott, hogy ez nem így van. Nem kell másoktól átvállalnunk a kulturális vagy gazdasági jellegű feladatokat, mert ez nem a mi területünk. Nekünk egy meghatalmazásunk, egy megbízatásunk van, ez pedig az evangélium hirdetése, a keresztyén misszió, a jó hír továbbadása. Ennek a kiindulópontja a Jézus Krisztus missziói parancsa: hirdetni az evangéliumot a széles világon, tanítvánnyá tenni minden népet, megkeresztelni és tanítani őket.

Nehéz követni a társadalmi változásokat, és azokra megfelelő módon, kellő időben reagálni. Szerintem sokat tehetünk már azzal is, ha egyáltalán tudatában vagyunk a körülöttünk zajló folyamatoknak. Tehát, ha lelkipásztorként, presbitériumként, a gyülekezet vezetőiként ismerjük a jelenségeket, akkor tudunk bibliai alapon válaszokat keresni és esetleg találni is.

A járványhelyzet kihívást jelentett ilyen szempontból, hiszen ebből adódott, hogy újra kellett gondolni az egykelekből való úrvacsoravételt, illetve bizonyos ideig alkal-

mazkodni kellett az istentiszteletek megtartása érdekében, az online közvetítésekhez. Erre nem voltunk felkészülve, de mégis megoldást kellett találni.

Más változás, ami nagymértékben befolyásolja a gyülekezeti életet, a megváltozott munkaidő és munkamód. Az idősebbek tudják, hogy a múlt rendszerben a legtöbb munkahelyen reggel hattól délután kettőig dolgoztak. Sokaknak rendelkezésre állt (főleg városi környezetben) a hosszú délután. Ha egy gyülekezetben hétköznap estére eseményt szerveztek, lehetett számítani résztvevőkre. Napjainkban a legtöbben reggel kilenctől délután ötig, hatig, vagy lehet, hogy hétig dolgoznak. Hétközben nincs esély olyan gyülekezeti esemény megrendezésére, amelyre a fiatalabb családok el tudnának jönni. Hétfégen pedig, aki teheti, ha nem kolozsvári, a szülőkhöz utazik, vagy csak egyszerűen kimenekül a zsúfolt városból. Tudomásul kellett vennünk ezeket a változásokat. Korábban szombaton voltak a gyülekezeti vallásórák. Ez már évek óta nem működik, mert a kisgyermeket valaki el kellene hozza, és haza kellene vigye. Mára a konfirmációi felkészítő és az ifjalkalom maradt szombatra, természetesen a szombat esti istentisztelet mellett. Gyülekezetünkben majdnem egy évszázada minden hétköznap reggel tartunk egy rövid igemagyarázatos áhítatot. Ezen is csak az idősebb korosztály tud részt venni.

Az említett változások miatt vasárnap délelőttre összpontosítunk. A családot együtt hívjuk a templomba. Az istentiszteletet a gyermekekkel együtt kezdjük, majd az ígéhirdetés előtt ők kimennek külön foglalkozásra. Minden hónap második vasárnapján istentisztelet után szeretetvendégség van a gyülekezet számára. Ilyenkor lehet maradni, ismerkedni, beszélgetni. A vasárnap délelőtti istentisztelet után van a kóruspróba is, így sokak számára ez az időkeret az, amelyet az Istennel és a gyülekezettel való kapcsolat intenzívebb megélésére szánunk.

– Mi az, amit még el szeretne mondani?

– Nem szeretem a negativizmust, a siránkozó hangulatot. A beszélgetés során is elmondtam, hogy nekünk feladatunk, küldetésünk van. A kisebbségi létre sem úgy tekintek, mint teherre, hanem inkább mint meggazdagító áldásra. Ebben a változatos világban épp a kisebbségi élet taníthat meg arra, hogy a saját értékeinket letisztázva, azok tudatában éljünk együtt másokkal. Ez a helyzet erősebbé tehet bennünket. Gyülekezeti szempontból a kisebbségi helyzetünk arra „kényszerít”, hogy számontartsuk, és értékeljük református „kincseinket”, sőt merjük gyarapítani őket. Itt arra gondolok, amiről már volt szó, hogy a református egyháznak, gyülekezetnek mernie kell hagyományt teremteni. Akár azt is mondhatom, hogy ez szívügyem. Ha bibliai alapon úgy látjuk, hogy valamin változtatnunk kell, akkor ne féljünk elkezdni. Soha nem lett volna reformáció, ha Luther, Kálvin és a többi reformátor csak „hagyományörző” lett volna, és nem mert volna az ige alapján újítani, változtatni.

Én nem kételkedem az egyház jövőjében, mert meg vagyok győződve arról, hogy ez elsősorban Isten ügye, neki pedig gondja lesz arra, hogy tervei megvalósuljanak. Ha pedig ebben minket is fel akar használni, legyünk hálásak érte.

• KORONDI KINGA

Erdélyi szórványsors a múltó időben

„Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek
az én nevemben: ott vagyok közöttük” (Mt 18,20)

Történelmi háttér

Erdélyi református gyülekezeteink szórványsodása vagy teljes eltűnése a reformáció utáni évszázadban kezdődött el és tart a mai napig. A különböző történelmi idők mindig más és más élethelyzeteket teremtettek, és a megmaradás-elmúlás élet-halál harcában mindig másképpen élték meg elődeink ezt a hős harcot. Közel egy fél évezrede vívjuk mi itt e nemes harcú, egyház-, templom-, iskola-, anyanyelvmegetartó küzdelmünket azért, hogy gyermekeinknek és unokáinknak megmaradjon a jövő, mert az apadó, szórványsodó tájakon – emberileg – általában csak két-három nemzedékig lehet tervezni. Hála Istennek, életünk, közösségi megmaradásunk, egyházi létünk nem a történelem sorsfordulóinak kereszttüzében áll, hanem a történelmet kezében tartó és alakító örök Isten kiváltsága meg áldása. Nagyon találó minderre Kányádi Sándor karácsonyi könyörgése:

„Előrelátó vagy de mégis
nézz uram a hátad mögé is
ott is lakoznak
s örülnének a mosolyodnak”.

Több évszázados múltunkban volt néhány olyan meghatározó történelmi esemény, amikor kisebb-nagyobb vidékek néptelenedtek el, vagy csak alig néhányan maradtak meg, tértek vissza lakóhelyükre, sőt nemegyszer maradtak „mezőre került templomok”. Az egykor sűrűn lakott, református vallású Mezőség számtalan települése pusztult el a 17. század elején a Basta-féle kegyetlen hadjáratban, majd az 1658–60-as tatár támadásban. Falvak sorai maradtak lakatlanok, vagy más nyelvű és vallású emberek költöztek be, s az őshonos népesség kisebbségbe, szór-

ványsorsba került. Beszterce vidékén vagy Dél-Erdélyben a Horea vezette felkelés, majd az 1848–49-es szabadságharc ellentámadásaiban egykor nagy, erős református közösségek ürültek ki és váltak máig fájó emlékgyülekezetekké, mint Marosszentimre vagy Boroskrakkó. Elnéptelenedésüket sokféle tényező okozta, alábbiakban megemlítek néhányat.

Gazdasági határok

Vallásos kiadványban jelenik meg ez az elmélkedés, mégis szólnunk kell az élet ún. materialista megközelítéséről is, mert a faluról városra, Erdélyből Magyarországra, a Kárpát-medencéből Nyugat-Európába vagy Amerikába való elvándorlás igazi oka gazdasági. Így indultak útnak fiatal református férfiak a Felső-Marosmenti Körtvélyfájáról úgy száz évvel ezelőtt. Feljegyzések szerint 1928 tavaszán 17 körtvélyfáji férfi hajózott át Kanadába a jobb élet reményében, ősszel 9 férfi Argentí-

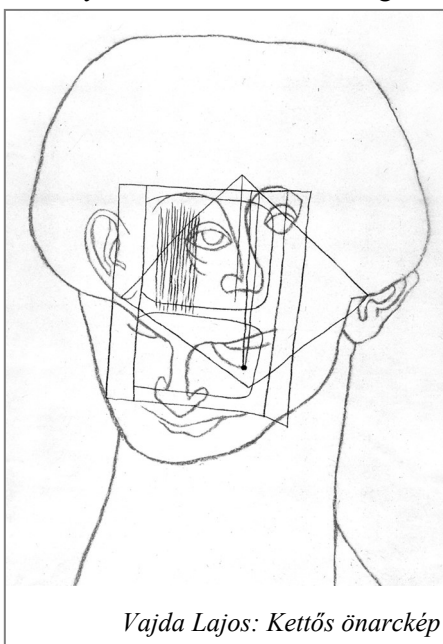
nába, a következő évben újból 12-en indultak Kanadába, hogy pénzt hozzanak haza házépítéshez vagy földvásárláshoz. És mindez csak egy közeli példa abból az időből, amelyről József Attila ezt írta:

„kitántorgott Amerikába
másfél millió emberünk”.

Mindez legtöbbször azzal kezdődött, hogy valaki elvándorolt faluról városra a jobb kereset reményében, s ha mindez sikerült, indultak utána falustársai. A múlt század hatvanas éveiben olyan sokan vándoroltak így el az udvarhelyszéki római katolikus faluból, Atyhárból, hogy egy időben Temesváron már több atyhai élt, mint a Firtos közeli szülőfaluban.

Szintén gazdasági oka van annak, hogy a két emberöltővel ezelőtt, a múlt század 60-as éveinek kezdetén mezősegi anyaegyházként működő nagyercsei református közösség elnéptelenedett. Évek óta egyetlen magyar sincs a faluban. Igaz, a Szászrégenbe költözött – főleg – nagyercseiek számára istentiszteleti helyiséget biztosítottak az állomás melletti imaházban, de otthon üres és árva a faragott bútortatú református templom.

Évente elkészített lelkipásztori jelentések, tízévente megtartott országos népszámlálások statisztikai adatai szerint szép lassan apadnak, erőtlenednek a városoktól távol eső falvaink, öregednek gyülekezeteink, és mint egy felettünk lebegő damoklész kard, félünk a kis gyülekezetek megszűnésétől. Hála Istennek, az erdélyi református ember hitében, magatartásában erősebb Jézus ígérete, mint a népszámlálási adatok száraz valósága, ezért kapaszkodunk bele az evangéliumi üzenetbe: ahol ketten vagy hárman összegyűlnek, ott Jézus jelen van.

Vajda Lajos: Kettős önarckép

Politikai változások

A bevezetőben említett történelmi és harci események a 20. században sem kerültk el tájainkat. Az első világháborút követő trianoni döntés után, a szabadabb élet reményében tömegesen menekültek a magyarok Erdélyből Magyarországra. A múlt század második felében tomboló szocializmus többszörösen is megpróbálta az erdélyi református egyháztagok életét, ennek következményeként egykor erős vagy közepes egyházközségek néptelenedtek el. A dél-erdélyi Nagypestényben mesélte a két lélekre apadt gyülekezet gondnoka, hogy ők még heten konfirmáltak, de mára már csak ketten vallják magukat reformátusnak, sőt Viorica néni már magyarul sem beszél.

A történetírás még nem dolgozta fel, mekkora népesedési változást jelentett az 1987–1992 közötti fél évtized, amikor zöldhatáros meneküléssel vagy már eufóriás csalfa reményekkel kétszáz ezer erdélyi magyar vándorolt ki azzal a reménnyel, hogy az itt tőlük megtagadott egyetemi tanulás fájdalmára majd ott gyógyírt keresnek, amit itt nem lehetett, ott bepótolják.

Az erdélyi református falvak elöregedését, a gyülekezetek drasztikus leapadását az utóbbi két-három évtizedben két tényező befolyásolta: az iskolázás és az elvándorlás. Saját szülőfalum, Póka egykori „jó templomos”, erős mezősegi gyülekezete az elerőtlenedés útjára lépett, mert a gyermekkorom idején még 600 lelkes református közösség mára 300 lélekszám alá csökkent. A fiatalok városra mentek tanulni, elég sokan egyetemet végeztek, és egy kis faluban nem volt szükség két lelkipásztorra, három orvosra vagy ugyanannyi gépészmérnökre, ez pedig magával hozta az elköltözés szükségességét. Aligha van ma Erdélyben olyan kisebb-nagyobb református egyház-

község, ahonnan az utóbbi harminc évben ne indultak volna el külföldre munkát keresni.

Marad egy szép reménység: az erdélyi református gyülekezetekben megkereszteltek, konfirmáltak határon vagy akár óceánon túl is megmarad(hat)nak hívő református egyháztagoknak.

A mai helyzet

Írhatnám azt: gyülekezeteink önállóságának megtartása, megmentése ma akár európai kihívás is, hiszen Hollandiában vagy Németországban országos szinten foglalkoztak azzal, hogy mekkora az a lélekszám, amikor a gyülekezetnek még önálló lel-

Szabó Vladimir: Női portrék

kipásztora lehet. Erdély kicsit más, mert több helyen a református egyház az utolsó „intézmény”, amely hivatalosan is képvisel egy falut, egy települést. Nemegyszer gazdag múlttal rendelkező települések vagy éppen más vallású, nyelvű falvak közösségében, egyetlen magyar református szigetként.

Kétségtelen, a lélekszámapadást nehéz megállítani, főleg ott, ahol már fiatal sincs. Emberi számítás szerint ott előbb-utóbb önálló lelkipásztor nélkül marad az egyházközség. Marad a beszolgáltatás lehetősége, de ettől kezdve – tudatosan vagy tudattalanul – kicsit árvának érzik magukat. És ha mindez így halad tovább, bekövetkezhethet a műemlékgyülekezetté válás, amikor a sok

évszázadot megélt református templomra felkerül egy márványtábla, és a templom ajtajára egy nagy lakat. A dél-erdélyi Marosillyén még áll a református fejedelem, Bethlen Gábor szülőháza, és áll a sokkal később épült református templom, de hónapokig, talán évekig ki sem nyitják ajtaját, mert az idők és harcok során elfogyott a gyülekezet.

Hogyan tovább?

Nem szeretném ilyen borúlátóan zárni ezt az elmélkedést, ezért személyes példával biztatók. Amikor 45 évvel ezelőtt ifjú lelkipásztorként Görgényszentimrére kerültem, 120-140 református élt ott. Megállapítottam,

hogy nem sokáig marad itt meg a magyar református közösség. Eltelt jó két emberöltő, és mégis minden vasárnap szól a harang, van istentisztelet. Van egy sajátos erdélyi példa is előttünk: az erdélyi szász evangélikus egyházé. Miután 95%-ban elvándoroltak a szász atyafiak, átszervezték az egyházi szolgálatokat, és azóta Szászmedgyesen három lelkipásztor tevékenykedik, akik közül egyik a városban lévő templomban szolgál, a másik kettő pedig kisbusszal összegyűjti a leapadt falvakban élő híveket, és a szász evangélikus templomban együtt vesznek részt az istentiszteleten.

Mint a legtöbb esetben, az összefogás hoz(hat) eredményt, megoldást: a leapadt kis gyülekezetek élni akaró lelki élete és az egyházkerület szörványszolgálatának megszervezése. Ha az élni akarás és a felelősség hordozás egymásra talál, Isten segítségével sokat lehet még segíteni, tenni apadó, öregedő erdélyi református gyülekezeteinkben.

„Ne félj, te kicsiny nyáj, mert úgy tetszett a ti Atyátoknak, hogy nektek adja az országot” (Lk 12,32)

• ÖTVÖS JÓZSEF

Makkai Sándor

Miért?

Reggeli ima után indultak Baranyavárról. Üde hajnal. Az ég egyetlen ibolyaharang. Keleten aranyözön lángol, de még csak fénye van, miriád harmatcsepp szerelmesen kigyúlva, reszketően várja, hogy a Nap hódító hevében megsemmisüljön. Mint tündöklő ezüstkígyó, a török sereg lassú kanyargással nyomul előre aombok között. A felvert por mintha roppant gyűrűző testének tejfehér göze volna. Leghátul, a Franciscustól vásárolt háromszáz ágyú dübörgő porfelhője mögött léptet, a testőrség dárdái között, a szultán. Vezérei most még mind körülötte lovagolnak, a dombtetőig, ahonnan a mohácsi sík tárul. A parancs lassú előnyomulásra szól, a szultán csak délre akar azokig a dombokig érni, ahonnan majd látni lehet, meddig jött elébe a magyar sereg. Az utolsó kém azt jelentette, hogy a magyar tábor királyostól a mohácsi síkon áll. De Szulejmán nem hiszi ezt. Egy kicsit fel is indult rajta. Nagyon átlátszó csalásnak vette a kém szavait. Karóba húzatta. Mert nem jó a próféta harcosainak hevét az ellenség lebecsülésével szítani fel. Igazi hadvezér nem hajlandó olyan ostobaságot tételni fel a Hunyadiak nemzetéről, hogy a védett domboknak fussanak és birka módjára eltapostassák magukat a síkon. Hiszen két-három napi járóföldre vannak nyugatra-északra az erdős dombvidékek, természetes, erős fedezékek. Valahol ott lesz a csata. Ma csak menetelés a síkság széléig.

Éppen erről folyik a szó a vezérek között. Bali bég, Huszrev pasa, a

boszniai lovas ördögök vezérei, a ruméliai hadakon parancsoló nagyvezír, Ibrahim és Behram pasa, az anatóliai spáhik s a szultán virágoskertjének, a janicsárságnak vezetője török módon cikornyás, lassú és óvatos szavakat váltanak egymással, fél szemükkel a felséges császár arcát kémelve.

– Miután a felséges padisah legkegyelmesebben elhatározta – folytatta a szót a fekete képű, kissé kancsal, hatalmas testű Ibrahim –, tehát az istentelen gyaurok innen több mint kétnapi járóföldre állnak az erdős dombok védelme alatt. Allah pusztítaná el őket! Ma tehát táborot ütünk a mohácsi sík feletti dombsoron. Ma délbén... – Kancsal szemével Bali bégre nézett, de a szultánt figyelte.

Ragyogó szerszámzatú, vörös farkú és sörényű hőszerű ménen léptet Szulejmán, páncél nélkül, könnyű, egyszerű köntösben. Hosszú nyakát előrenyújtva, magasra tartja barna, kemény sasarcát, szemei mozdulatlanul a távolba szegezve. Szörnyű markai lazán tartják a kantárt.

– Ha a felséges padisah úgy határozta, úgy is lesz – hagyta rá, Szulejmán kőkemény arcára pillantva, Bali bég. – A kém fertelmesen hazudott. De azt meg kell adni, hogy alávaló hazugságát a gyaurok lelkének ismeretére alapította.

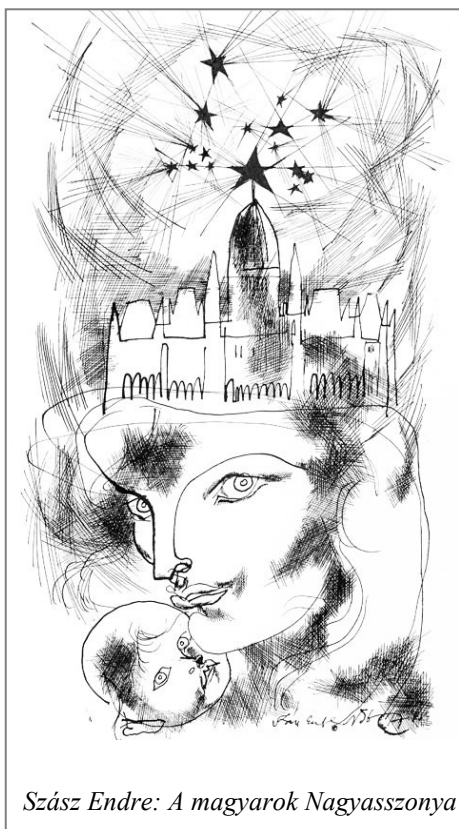
A szultán alig észrevehetően összehúzta szemöldökét. A vezérek csodálkozva néztek Bali bégre.

Kicsi ember volt Bali bég, fürgé, villogó szemű sólyom, a pofacsontjai szélesen elállók, a bőre sárgás, a szeme kissé ferdén hasadt. Kegyetlen mosoly fagyott állandóan a szája körül. A szultán nagyra becsülte, mert az esze sem volt lassúbb a karjánál. Persze még fiatal, majd pasa lesz belőle idővel.

– Emlékezzetek Huszsein aga jelentésére – folytatta Bali bég. – Husszeinek követségben volt Budán, a felséges padisah békeajánlatával. A padisah békét akart. Mit tudhatjuk mi, mit akart még a padisah? Kétszáz esztendeig állott az iszlám útjában Magyarország. Az útban, amely a nyugati nagy tengerhez vezet, nyugati gyaurok országokon át, a csontjaikon át, de a Kelet útja az, ősidők óta. A mi utunk, a világ uraé. A magyarok anyja is a Kelet. A mi anyánk. Miért álltak az útba, szembe velünk? Ők, azt mondják, a Nyugat kapuja. Nem. Ők a Kelet árulója. Nem elfogták Husszeint, és nem tartották-e fogva, amíg szétvinynyogták Nyugaton

Szalay Lajos: Szent György

Szász Endre: A magyarok Nagyasszonya

segélykiáltásukat ellenünk, lesve, ki jön támogatni őket Kelet ellen? Szerette-e őket valaha Nyugat? Támogatta-e? Mit keresnek ott, ahol gyűlöli őket minden nemzet, legfennebb hitegeti, hogy vérével zárja el a Kelet útját előlünk, akik kővárosaikban selyemágyon fetrengenek és a világ kincsét halmozzák fenekük alá! Persze senki se jött nekik segíteni, s ostobaságukban a felséges Úr haragját vonták fejükre.

– Mire való mindez, Bali bég? Mit beszélsz összevissza? – vágott szavába Huszrev pasa. – Vigyázz, mert untatod a felséges Urat!

Szulejmán végtelen könnyel meredt a távolba. Csak a szeme villogott félelmesen.

– Csak azt akartam megmutatni – felelt gyors oldalpillantással Bali bég –, hogy milyen vak, ostoba nép az, minden kitelik tőle. Hallottam egy emberről, akinek a dzsinnek elvették az eszét, és beháborodott egy aszszonyba. Pedig hogy szép felesége volt, és jól szolgálta. A másik meg kacagta, és úgy tartotta, mint az ebet. Ez a bolond azonban késsel vagdosta magát, hogy a vére folyásával gyönyörködtesse őt, és semmit se kívánt inkább, mint hogy megölethesse ma-

gát érte. A felesége bátyja a szívére beszélt, mindent ajánlott neki, csak hogy térjen vissza. A fél szeme sírva kérte, hogy tekintsen feleségére. Kiütötte. A fél karja kinyúlt, hogy békét kössön. Levágta. A felesége bátyját, mikor az még egyszer hívta, szembeköpte. S mikor emiatt kést kapott a bordái közé, a szíve véré a markában magasra tartva, hódoló éneket énekelt bálványának, s haldokolva is istenítette.

– Igen, igen – vágott bele Behram –, saját tagjaikat marják-eszik, nincs bennük lélek egy csepp sem, egyet toppant a felséges Úr, és talpa alatt szétmegy az egész. A királyuk meg gyermek, és senki se hallgat rá.

– Husszein látta a gyaurlót – válaszolt Bali bég. – Olyan, amint mondja, gyors, bátor, jó öklelő. A gyaurok mind gonosz szívű, kemény harcosok. Nem lenne könnyű dolog, de mondom, vakok. Szerelmesek. Azért marcangolták szét önmagukat is. Azért jönnek csak fél kézzel.

A szultán senkire se nézve, vontatottan megszólalt:

– A kém hazudott.

Hosszú, ijedt csend.

Bali bég újra kezdte:

– A kém hazudott. Gyalázatosan hazudott. De ha – csak a beszéd kedvéért mondom – a síkon várnának reánk, akkor is megérteném őket. Egyszer már megtették.

A szultán arca feszülten figyelmes lett. A vezérek aggódva néztek a bégre.

– Tudjátok, hogy tatár családból származom. Gyermekkoromban régi tatár meséből hallottam, hogy háromszáz évvel ezelőtt őseim megtámadták a magyarok országát. Akkor is felfordult ország volt az. Uraik egymást márták, nem volt bennük egy csepp lélek se. A királyukat gyűlölték, nem engedelmeskedtek neki. A tatár Úr békeajánlással közeledett felénk. Rokonok vagytok, izente a királynak, Kelet fia vagytok. Egy az Anyánk. Jertek velem diadalmenetben a nyugati tengerig.

Szulejmán kezében megrándult a gyeplő, s a mén fölágaskodott sarkantyúja alatt. A szája vonala keményen bevágódott.

– Elfogták, megölték a követeket, szembefordultak Kelettel, az Anyjukkal. Kisült, hogy meg vannak babonázva, Nyugat megrontotta a vérüket. Elébe mentek a tatár seregnek egy síkságra, amelynek környező dombjain és erdőiben a tatárok biztos fedezékbe álltak, beleszaladtak a torkukba, a síkon szekerekkel körülkerítették magukat, és halomra nyilazták egész seregüket.

– Elment az eszük! – kacagott fel Ibrahim.

– El – hagyta helyben a bég. – Olyan nép ez, amelyik lesve lesi az órát, amikor meghalhat. S mikor biztos, hogy meghalhat, gúnyt űz a békejobból, ünnepi menetbe áll, zászlókat lenget, énekel, elébe megy a biztos végnek, kiválasztja a legrosszabb helyet, s mintegy ünnepképpen halomra öleti magát. És mintha előre tudná az időt, előbb kiszúrja azt a szemét, amelyik a jót látja, levágja azt a karját, amelyik visszarántaná a bajból, kiereszt saját sűrű véréből annyit, amennyi élni szeretne benne, s akkor örvénybe, mámorban nekifut a késnek. A késnek, amelyet azért nyújtanak feléje, hogy megrontó bálványát segítsen megölni vele... Biz' én nem csodálنام, ha a síkon várnának reánk.

A szultán hirtelen a bég felé fordult. A tekintete mély volt, sötét.

– Ha a kém hazudott – mondta lassan –, leverem őket és megbékülök velük, és velük megyek a nyugati tengerig. Ha igazat mondott a kém, kiirtom őket, hogy vége legyen az átoknak, amely Kelet útjába Keletet taszítja.

Bali bég mélyen meghajolt a lován, és szólt:

– Senki se tud úgy meghalni, mint a magyarok.

Több szó nem esett.

Délben Szulejmán a nagynyárádkölkedi dombosor tetejére ért.

Az izzó déli sugárzásban, a mohácsi síkon, lengő zászlók között huszonnyolcezer magyar csatarendje ragyogott.

Régen élt nőkre, asszonyokra gondolk. Milyen volt az életük? Voltak-e álmaik, elképzeléseik, jövőképük? Egyáltalán gondolkodtak-e ezen? Nagyanyáimtól sose kérdeztem meg, hogy elégedettek-e sorsukkal, hogy ezt akarták-e az élettől, vagy valami mást.

Vaszary János: Női portré

Az egyik családban tíz gyermek volt, a másikban öt. Népszámláláskor nem kellett aggódni, hogy híjjával találtatunk. Így volt ez más családoknál is. A gyermek áldás volt, a föld művelése hivatás, az Isten tisztelése szent kötelesség. Kell-e ennél többet akarni, és lehet-e?

Zay Anna életét kutatva érdekes adattal találkoztam. Ha valaki rákér az interneten, ezt fogja olvasni: foglalkozása író. Nem lenne ebben semmi különös, ha születési évszámaként nem az 1680-as évet olvasnánk. Az ezerhatszáz évesekben egy nő író. Amikor egy nőnek nemhogy írni tudni nem volt szükséges, hanem teljesen felesleges volt ez a szó, hogy foglalkozás. Mi lehetett a foglalkozása egy nőnek, jelen esetben egy főúri családból származó leánynak? Feleségnek lenni, anyának lenni, a ház körüli teendőket felügyelni, irányítani.

Zay Annára Isten mást is bízott. Talentumként az írás szeretetét és tehetségét is megkapta. A Felvidéken született, ahova a szülei a török

hódítás elől menekültek. 1696-ban feleségül ment özvegy Vay Ádámhoz, aki többször is szembefordult a Habsburg-házzal. II. Rákóczi Ferenc egyik bizalmasaként magasrangú pozíciót töltött be a szabadságharc alatt, ezért emigrációba kellett vonulnia családjával együtt. Zay Anna engedelmesen követte férjét öt gyermekével együtt. Danckában (Gdansk) telepedtek le, súlyos megélhetési gondokkal küzdöttek, az éhezés sem volt ismeretlen előttük. Anna közben engedte, hogy az isteni találat megnyilatkozhasson. Az akkori kor szerint az a kevés nő, aki írással is foglalkozott, többnyire a kegyességi irodalomban nyilvánult meg. Zay Anna ennél tovább lépett. Őt az orvoslás is érdekelte, így nagy figyelmet fordított a gyógyfüvekre, azoknak a hatásaira, és az észrevételeit, tapasztalatait le is írta. Így született meg a *Herbárium* című műve, amely számunkra azért is érdekes, mert Marosvásárhelyen őrzik a Teleki Tékában. A teljes címe ez: „*Orvos könyv, melyet Néhai Tudós és igen híres Doctor Mathiolus Tseh nyelvre fordított és meg is bővített 1690-ben. Herbáriumából a nyavalyáknak rende szerént Danczkai keserves, hosszas bujdosásában maga és Gyermekai Számokra magyarra fordította N. T. N. Vay Ádám Uram Árva özvegye Zsömeri Zay Anna*”

1721-ben Nyomorúság oskolája címmel egy imádságoskönyvet írt fiának. Ebben nemcsak a megfogalmazott érzések figyelemre méltók, hanem a műfaj is, amelyben alkotott. Egy olyan asszony képe rajzolódik ki ezekből az imádságokból, aki szereti Istenét, aggódik gyermekéért, és hazavágyódik a bujdosásból, árvaságból. Ajánlólevelet is ír fiának: „*Édes Fiam! Noha téged szülő anyád vagyok; de amellet oly szégyen anyád; e világi gazdagságból ajándékot nem adhatok, mert ara-*

nyom, se ezüstöm nincsen; hanem azt adom néked, amim van: Isten nekem nyújtott szikrácskából, annak ajándékából való ajándékokskát anyai szívem indulatjából....”

Miután a száműzetésben elvesztette egyik lányát és a férjét is, kérelmezte a hazabocsátását. Ráday Pál közvetítésével nyerte el az amnesztiát, így térhetett haza, és élhetett még néhány esztendő itthon. 1733-ban hunyt el, a cegei temetőbe temették.

Sokszor találkozom ezzel a kérdéssel: hivatás, karrier vagy család? Zay Anna több száz év távlatából ezt üzeni: család és hivatás. Azaz nem szabad, nem lehet elásni azokat a találatokat, amelyeket Istentől kaptunk. Kamatoztatni kell Isten dicsőségére és egymás javára az anyai szeretetet, a hitvestársi hűséget, a fentről kapott bölcsességet. Ezt tették nagyanyáink is amikor szerettek, szültek, neveltek, ápoltak, tápláltak, temettek. Ezt hagyták nekünk is örökségül, hogy számlálhatóvá legyen a nemzetünk minden időben.

• BEREKMÉRI MELINDA

Horváth Imre Származásom

Iszonyú, hogy elporlad a testem, és hogy elszáll a lélek, hogy a halálnak horga ma vagy holnap már könnyen elérhet, mégsem fürdöm örületben, mint Hölderlin és annyi társam, mert olyan népből születtem, mely bízika a feltámadásban.

Kedves gyermekek!

A képen katonákat látunk, akik szomjukat oltják egy patak vizéből. Vannak, akik a patakból nyaldosva isznak, mint a kutyák, mások a markukkal merítenek vizet, és szájukhoz emelik.

Tudjátok-e, hogy

ki volt a vezérük?

milyen fegyvereik voltak?

hány kiválasztott harcos volt?

melyek voltak a kiválasztott harcosok?

A történet szerint (Bírák 7) Isten egy Gedeon nevű férfit szemelt ki arra, hogy megszabadítsa Izraelt a midianitáktól. Utóbbiak ugyanis rengeteg kárt tettek az országban, a városokat elpusztították, a termést elhordták, az állatokat elhajtották. Gedeon megijedt, gyengének érezte magát, de Isten jelek által megerősítette őt küldetésében. Ezután összehívta Izrael fiait, mire több ezer fegyveres gyűlt egybe. Isten viszont így szólt: – Túl sokan vannak, bizonyítani akarom, hogy nem az ő erejük győz majd, hanem az enyém. Erre Gedeon hazaküldte azokat, akik féltek a harctól. Így felére csökkent a harcosok száma, de Isten még mindig túl számosnak tartotta a csapatot. Ekkor következett be a képen látható jelenet. Gedeonnak mindössze 300 embere maradt, ugyanis Isten parancsára csak azokat vitte magával, akik a patakból nyaldosva ittak. Különös csatára készültek, az ellenséghez képest jóval kevesebben voltak, mégis győztek, a midianiták egész táborát megfutamodott. Vajon milyen fegyvereik voltak?

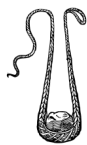
A képen látható tárgyak közül válogassátok ki és színezzétek ki azt a hármat, amelyet Gedeonék magukkal vittek a győztes csatába.

fáklya

dárda

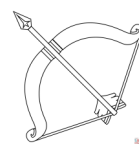
parittyá

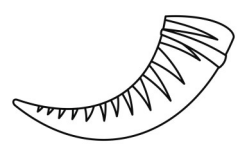
kard

cserépfazék

íj és nyílvevő

kürt

Nem emberi erő, hanem Isten parancsának engedelmes végrehajtása segítette őket győzelemre.

Aranymondás

Helyettesítsd be a hiányzó szavakat!

„Elég neked az én _____, mert az én _____ erőtlenség által ér célhoz. Legszívesebben tehát az _____ dicsekszem, hogy Krisztus _____ lakozzék bennem.” (2Kor 12,9)

erőtlenségeimmel

ereje

erőm

kegyelemem

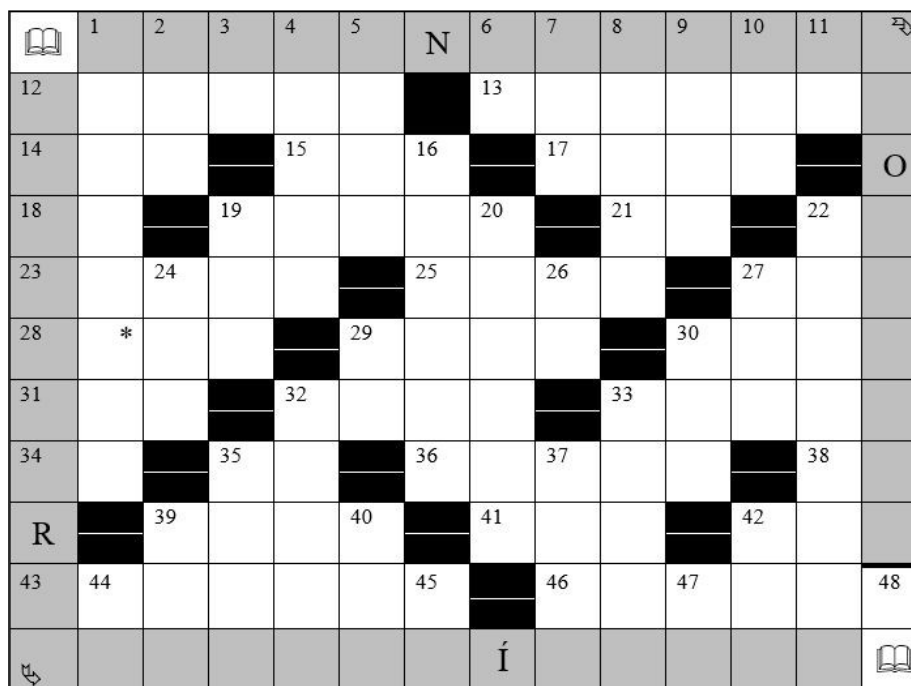
Rejtvényünkbe a Példabeszédek könyvének egyik kedves igeverst építettük be.

Vízszintes:

1. A beépített igevers első része.
 12. Szimbólum. 13. Erőszakkal elvesz. 14. Fogíny közepében található! 15. Van belőle kereszt- és vezeték egyaránt. 17. ... István (1502–1572), Eger várának hőse. 18. Azonos más-salhangzók. 19. ... Rezső (1899–1968), jeles magyar dalszerző. 21. Szél teszi – népiesen. 22. Kis László. 23. Becézett Borbála. 25. Alsó..., kis település Disznajó szomszédságában. 27. Az ilyen élelmiszerek iránt nagy a kereslet. 28. Hengeres testű mocsári hal névelővel. 29. Fényre, fényképészetre utaló előtag. 30. Időnként a földkéreg is teszi. 31. Négyezer méter fölötti tibeti tó. 32. Szibériai folyam hatalmas deltatorokkal. 33. Esetleg. 34. Személyes névmás tárgyrag-

gal. 35. Kis híján gól! 36. Ázsiai tájegység, a mongol és török nyelvek bölcsője. 38. Skálahang,

A jó gazdasszony holtig tanul

Köménymagos tojásleves

Hozzávalók: 2 ek. étolaj, 1 fej vöröshagyma, 1tk. őrölt pirospaprika, 1 tk. köménymag, 2 db babérlevél, 1 gerzsd fokhagyma, só, bors, 6 db tojás, 1 ek. ecet.

Elkészítés: Egy lábasban olajat hevítünk, és megpároljuk az apróra vágott hagymát. Ha már üveges, a tűzről lehúzva rászórjuk a pirospaprikát és a köménymagot. Hozzáadjuk a babérlevelet, és ráreszeljük a fokhagymát, megsózzuk, borsozzuk ízlés szerint. Felöntjük 1 liter hideg vízzel és felforraljuk.

Ezután lejjebb vesszük a lángot, és – folyamatos kevergetés mellett – 2 felvert tojást belecsurgatunk a levesbe, majd óvatosan beleütjük a maradék tojást. Ekkor már nem keverjük, különben nem maradnak egyben a tojások. 5-6 percig főzzük, végül a tűzről levéve belecsorgatjuk az ecetet.

Csirkemell sóskamártásban steak burgonyával

Hozzávalók: 50 dkg csirkemell, 4 ek. fűszerkeverék, 4 ek. olívaolaj, 4 db burgonya, só, 30 dkg sóska, 1 ek. vaj, cukor, 1,5 dl főzőtejszín.

Elkészítés: Az egész csirkemelleket megszórjuk 2 ek. barbecue fűszerkeverékkel, majd meglocsoljuk 2 ek olívaolajjal, és egy sütőlapra helyezük.

A héjas burgonyát sós vízben előfőzzük, majd hosszanti irányban nagyobb gerezdekbe vágjuk. A hús mellé szórjuk, és meglocsoljuk a maradék olívaolajjal és a csirkénél is használt fűszerkeverékkel. A sütőt előmelegítjük 185 fokra, és kb. 25-30 perc alatt aranybarnára és puhára sütjük.

A megtisztított sóskaleveleket vajon megfuttatjuk, megsózzuk, megcukrozzuk. Amikor a levelek összeestek és elvesztették élénkzöld színüket, hozzáadjuk a főzőtejszínt, felforraljuk, majd botmixerrel krémesítjük.

A megsült csirkemellet ujjnyi vastagságúra szeleteljük, és a steak burgonyával és a friss sóskamártással tálaljuk.

Hagyományos meggyes piskóta

Hozzávalók: 6 db tojás, egy csipet só, 6 ek. cukor, 1 csomag vaníliás cukor, 1 db citrom héja, 6 ek. liszt, 30 dkg meggy.

Elkészítés: A sütőt előmelegítjük 160 fokra.

A meggyes piskótához először a tojások fehérjét a csipet sóval kemény habbá verjük.

A tojássárgájához hozzáadjuk a cukrot, a vaníliás cukrot, és szép simára kikeverjük. Ízesítjük a citromhéjjal, majd óvatosan, két részletben hozzáadjuk a felvert habot, végül beleszítáljuk a lisztet.

A meggyet megmossuk, kimagozzuk, lecsepegtetjük, majd megszórjuk egy kevés liszttel (ez megóvja a piskótát, hogy ne ázzon el). A meggyel megszórjuk a tésztát, az egészet sütőpapírral bélelt tepsibe tesszük, majd az előmelegített sütőbe toljuk kb. 20 percre. 20 perc után résnyire kitérítjük a sütő ajtaját egy gyufásskatulyával, és további 20 percig így sütjük. Ha kell, tűpróbával ellenőrizzük. Az elkészült meggyes piskótát fokozatosan kihűtjük, majd szeleteljük.

Fodor József

Kiáltás el-nem múlásért

Elnyelő vak örvénybe
Ne süllyessz el, Uramisten,
Minket.
Kívánczom a Törvénybe,
Szoros rendbe, alkotásba,
Mindig, mindig bölcs csodásba;
Erős, sugó akaratoddal
Vidd kezünket.
Mert elhagytuk ügyünket,
De a lelkünk irgalmat kér,
És reszketve, íme, megtér,
Vérlik, mint a kifakadt vér,
S nagy bú renget.
Oly kicsi, kezünk, mit tettél,
S hiányzik, mi sugva-lobbant,
És vágyjuk a Mondhatatlant,
Mert vad az álom és roppant –
S rónánk, mert több-voltunk jelet kér,
Bús jegyünket.
És az élet olyan, mint a szél,
És ami van, semmit sem ér,
S kell az igazító tenyér;
Jók sugalma, mindennél jobb kenyér,
Láss bennünket.
Mert bennünk a félelem csenget,
És meddőséget hordozunk,
Mint furcsa vemhet.

Add nekünk jó munka nyugalmat,
Szegény szívünk már se hall, sem lát,
Érzi az üresség hatalmát,
Add hát a megváltás irgalmát:
Kész művünket.
Lásd, botladozunk és táncolunk,
És hiú láncokért lángolunk,
S a szívünk már lassan kiégett,
Add nekünk az igaz ígéret,
Váltsd meg halálunkat, jövőnket,
Ím, valljuk már véges erőnket,
Méltasd hevünket.
Poklosság és bűn elszédítnek,
Romjait rakjuk még ép hitnek,
Mert jajok és jelek rémítnek,
Már nem bírjuk szívünket.
Tartsd, óh tartsd, lélegzetünket,
Hevünket, jóra-tüzünket,
Röppenő lángként futó, szegény
Nevünket!